

Asia: VN/1531/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta (alkoholijuoman toimittaminen, etämyynti ja markkinointi)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1 Yleistä

Wolt kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä sosiaali- ja terveysministeriön luonnoksesta hallituksen esitykseksi alkoholilain muuttamisesta. Wolt toteaa lausuntonaan seuraavaa.

Hallituksen esityksessä Suomen alkoholilakia muutettaisiin siten, että alkoholijuomien toimittaminen olisi sallittua. Tällä muutoksella Suomen sääntely tulisi lähemmäksi normaalia eurooppalaista käytäntöä. Uudistus korjaisi myös nykyistä epäloogista tilannetta, jossa ulkomaiselta toimijalta tehtyjä alkoholin verkko-ostoja voidaan toimittaa, mutta kotimaisille myyjille toimitus ei ole sallittua. Kyselytutkimusten perusteella kansalaisten enemmistö onkin valmis jatkamaan alkoholipolitiikan vastuullista uudistamista. Esimerkiksi vuoden 2022 Suomi Syö -tutkimuksen mukaan 52% suomalaisista suhtautuu mietojen alkoholijuomien kotiinkuljetukseen vähintään pääosin myönteisesti. Tämä on kymmenen prosenttiyksikköä enemmän kuin samassa tutkimuksessa kaksi vuotta aikaisemmin. Samaan aikaan kielteisesti suhtautuvien määrä on pienentynyt 23 prosenttiin 29 prosentista.

Woltin näkemyksen mukaan vastuullinen, hallittu ja teknologian mahdollisuuksia hyödyntävä alkoholijuomien toimituksen malli on asianmukaisesti toteutettavissa. Vastuullinen ja oikein toteutettu toimitusten salliminen ei tarkoita alkoholipolitiikan sosiaalisista ja terveydellisistä tavoitteista tinkimistä. Alkoholin toimitukset ovat mahdollisia ja arkipäiväisiä suurimmassa osassa Woltin 30:stä toimintamaasta ja Suomessakin 2,8 prosentin vahvuuteen asti.

Suurin hyötyjä tässä uudistuksessa olisi suomalainen kuluttaja, varsinkin pidempien välimatkojen alueilla. Alkoholin toimitusten salliminen lisääisi kuluttajien alueellista yhdenvertaisuutta. Toimitukset myös työllistäisivät jakeluketjun eri osissa aiempaa enemmän ihmisiä. Kätevän ja viranomaisvalvotun toimitusmyyntimahdollisuuden luominen siirtää olemassaolevaa kysyntää nykyisestä valvomattomasta ja osittain ns. harmaalla alueella tapahtuvasta alkoholin verkko-ostamisesta säänneltyyn kanavaan ja mm. Suomen verotuksen piiriin. Näillä perusteilla hallituksen esitys on tavoitteiltaan kannatettava. Wolt pitää kiitettävänä hallituksen pyrkimystä ja tavoitetta edistää kotimarkkinan kasvua ja elinvoimaa.

2 Yksityiskohtaiset huomiot

Lakiehdotus on kokonaisuutena harkittu ja kannatettava, ja tuemme yleistä tavoitetta kehittää alkoholimarkkinan sääntelyä sosiaalipoliittisista tavoitteista tinkimättä siten, että elinkeinoelämän toimintamahdollisuuksia parannetaan, kilpailua avataan ja kuluttajien valinnanvaraa laajennetaan. Esitämme jatkovalmistelussa huomioitavaksi seuraavia asioita:

2.1 Alkoholijuomien toimituslupa ja sen myöntämisen edellytykset (17 a §)

Ehdotuksen perusteella lupaviranomainen voi määrätä hakija- ja tapauskohtaisesti alkoholijuomien toimituslupaan ehtoja ja rajoituksia, jotka koskevat luovutuksessa käytettävää ikäraja- ja päihtymistilaseurannan, omavalvontaa ja valvontaviranomaiselle toimitettavia tietoja, jos ne ovat välttämättömiä valvonnan turvaamiseksi tai turvallisuuden varmistamiseksi.

Wolt ehdottaa, että lupaviranomaisen valtuuksien tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä vielä tarkasteltaisiin ja lupaehtoja pyritään täsmentämään lain tasolla.

2.2 Alkoholijuomien vähittäismyyntipaikka (35 §): Vähittäismyyjälle velvollisuus tarkistaa myös toimituspassi

Luonnoksessa ehdotetaan vähittäismyyjän velvollisuudeksi tarkistaa alkoholijuoman kuljetukseen luovuttamisen yhteydessä alkoholijuoman toimittavan toimitusluvan haltijan nimi ja lupanumero siten, että ne voitaisiin tarvittaessa jälkikäteen todentaa.

Wolt ehdottaa, että lain tavoitteiden toteutumiseksi olisi perusteltua, jos vähittäismyyjällä olisi velvollisuus myös tämän lisäksi tarkistaa luovutuksen yhteydessä alkoholin toimittajan toimituspassi.

2.3 Alkoholijuomien toimitus (35 a §)

Vahva tunnistautuminen ostohetkellä

Wolt piti perusteltuna aikaisemman lakiehdotuksen sisältämää vaatimusta edellyttää ostajalta vahvaa tunnistautumista tilanteissa, joissa alkoholijuoma ostetaan sähköisen tietoverkon välityksellä toimitusta varten. Näkemyksemme mukaan vahva tunnistautuminen on hyvä keino toteuttaa

ikäraja-valvontaa sekä ehkäistä väärinkäytöksiä. Vahvan tunnistautumisen edellyttäminen verkko-ostoissa olisi täten edelleen perusteltua.

Ikärajan tarkistaminen luovutustilanteessa

Lakiehdotus edellyttää, että alkoholijuomien toimituksessa on todennettavasti tarkastettava vastaanottajan ikä joka kerta. Tiedot tehdyistä tarkistuksista olisi säilytettävä kahden vuoden ajan jälkikäteisvalvontaa varten. Edellytys ikärajatarkistusten rekisteröinnistä kahden vuoden ajaksi on kireä vaatimus ja ehdotamme harkittavaksi, onko se oikeassa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. On hyvä, että lakiehdotus mahdollistaa tarkistuksen erilaisia teknisiä apuvälineitä käyttäen.

2.4 Vähittäismyynti-, toimitus- ja anniskelukiellot sekä luovutuskiellot muussa elinkeinotoiminnassa (37 §)

Ehdotuksessa pykälään lisätään momentti alkoholijuomien toimituskieltopaikoista. Näitä olisivat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluysiköt, varhaiskasvatuksen järjestämispaikat ja esi- tai perusopetuksen järjestämispaikat. Toimituskieltopaikkojen määrittäminen on sosiaalipoliittisesti ymmärrettävää, mutta käytännössä kieltojen toteutuminen edellyttää viranomaisen ylläpitämää ajantasaista rekisteriä toimituskielto-osoitteista. Huomautamme, että esim. joidenkin sosiaalihuollon palveluysiköiden tunnistaminen toimituskieltopaikoiksi voi olla käytännössä hyvin haastavaa ulkoisten tunnusmerkkien perusteella. Ajantasainen osoiterekisteri olisi paras tapa ratkaista tämä ongelma.

2.5 Vähittäismyyntin, alkoholijuomien toimituksen ja anniskelun henkilökunta (38 §)

Pykälässä määritellään, että myös alkoholijuomien toimitusta koskevassa toiminnassa on oltava toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi. Koska ei ole mielekästä edellyttää kuljetusten suorittamiseen tiettyä henkilöstömitoitusta, ehdotamme, että kyseessä olevaa kohtaa täsmennettäisiin seuraavasti: "(...) alkoholijuomien toimitusten järjestämisessä on oltava toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen riittävästi henkilökuntaa (...)”

2.6 Hinnoittelu ja hinnan ilmoittaminen (51 §)

Ruoan ja päivittäistavaroiden verkkokaupassa on tavanomaista käyttää ilmaisen kuljetuksen kampanjoita ja tarjota paljon tilaaville edullisempia kuljetushintoja. Alkoholilain säännökset, joilla alkoholituotteet rajataan ns. paljousalennusten ulkopuolelle, ovat ymmärrettäviä. Itse lakitekstin pykälä on asiassa selkeä, kieltäessään hyvitykset ja alennukset, jotka kohdistuvat alkoholijuoman hintaan.

Ehdotamme, että hallituksen esityksen perusteluja (s. 91) voitaisiin tältä osin täsmentää seuraavasti: "Ehdotetun säännöksen mukaan alkoholijuomien myyntiä ei saisi edistää myöskään toimituksen

kanta-asiakaskorttien tai etuohjelmien yhteydessä siten, että alkoholijuomien hinta olisi ostohyvitysten johdosta sitä halvempi, mitä enemmän niitä tai muita kulutushyödykkeitä ostaisi.”

2.7 Alkoholilain tuntemista osoittavan todistuksen myöntäminen (58 §): Valokuva toimituspassiin

Suurin osa kuljetus- ja lähettialan työstä on perusluonteeltaan työtä, jossa toimituksia tekevät henkilöt eivät ole suoran ja fyysisen valvonnan alla eivätkä henkilökohtaisesti tekemisissä sen toimijan kanssa, jonka lukuun he tekevät toimituksia. Tämän etätyöluonteen vuoksi olisi perusteltua, että alkoholilain tuntemusta osoittavassa toimituspassissa olisi passin haltijan valokuva. Valokuvallisen toimituspassin tarkastaminen olisi myös helpompaa vähittäismyyjille ja alkoholiyhtiölle sekä viranomaisille mahdollisissa valvontatilanteissa.

2.8 Aluehallintoviraston perimät maksut (75 § ja lain liite)

Esityksen mukaan aluehallintovirasto perii lain valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi vuotuisen valvontamaksun, ja alkoholin toimitusluvan haltijoilta perittäisiin toimituksen valvontamaksu. Lain liitteen kohdan 6 a mukaan valvontamaksun perusmaksu olisi 100 euroa ja 1000 toimituksen jälkeen maksua korotettaisiin 0,1 euroa per toimitus.

Kuten esityksessä todetaan, toteutuvien alkoholikuljetusten lukumäärän ennakoiminen on vaikeaa ja epävarmaa. Näin ollen valvontamaksun kertymä on myös vaikeasti arvioitavissa. Ehdotamme, että jatkovalmistelussa tutkittaisiin mahdollisuutta säätää valvontamaksun suuruudesta lakia alemmalla tasolla, jotta sen muuttaminen jatkossa olisi helppoa eikä edellyttäisi muutoslain säätämistä.

Kuljetusliiketoiminta perustuu suurelta osin mittakaavaan ja mittakaavaetujen hyödyntämiseen. Ehdotettu valvontamaksu vaikuttaa omalta osaltaan toiminnan kannattavuuteen, ja ehdotettu maksun määräytymismalli heikentää mittakaavaetujen hyödyntämistä. Toisaalta maksun sovittaminen toiminnan laajuuteen on ymmärrettävä tavoite. Ehdotamme maksun määräytymiselle kattoa, esimerkiksi: ”Toimitusmääräkohtainen valvontamaksu on perusmaksun lisäksi 0,10 euroa toimitukselta vuodessa 1000 kuljetuksen ylittävältä osalta 500.000:een toimitukseen asti.” Tällöin vuotuisen valvontamaksun yläraja yhdelle yritykselle olisi 50.000 euroa.

Koski Olli
Wolt Oy